

DANSKE POTTEMAGERE

**Medlemsblad for Dansk Pottemagerforening af
1894**

Nr.3

www.danskepottmagere.dk

Kære medlemmer!

Den 28 og 29 marts er der generalforsamling på Vestsjælland. Vi håber selvfølgelig at så mange af jer som muligt vil have tid og lyst til at deltage.

I år vil vi ikke nøjes med det hyggelige samvær, generalforsamlingen og en spændende sightseeing, men vi vil se kollegerne med arbejdstøjet på.

Vi har derfor arrangeret et raku-kursus, som vi håber vil være en inspirerende oplevelse både for dem der laver raku til hverdag, dem der laver lidt ved siden af og dem, der aldrig har prøvet det før.

Læs kursusbeskrivelsen i forbindelse med invitationen!

KERAMISKE PROFILER OG SPOR I KERAMIKKEN

Efter artiklen i sidste nummer af Danske Pottemagere har bestyrelsen holdt kontakt med de to ildsjæle fra forlaget Rhodos. Vi vil fremover sende dem et eksemplar af bladet hver gang det udkommer, og vi ser selvfølgelig frem til at kunne anmelde de færdige bøger her i bladet, når den tid kommer. Foreløbig bringer vi forfatterens hilsen til kollegerne:

"Stor tak til de mange af jer, der allerede har svaret på vores spørgsmål i forbindelse med bogværkerne "Spor i Keramikken" og "Keramiske Profiler". Det er endnu ikke for sent at komme med, så vi glæder os meget til at modtage flere svar, så hver enkelt kan blive beskrevet på bedste vis, og selv være med til at præge præsentationen.

Venlig hilsen og på genhør fra
Ane Maria & Anni Holst Schmidt."

KN STENTØJ LUKKER

Karsten Nielsen har besluttet sig for at lukke sit værksted i Frederikshavn.

Karsten har haft eget værksted siden 1970. Han er egentlig autodidakt, men for at blive godkendt som læremester måtte han gå op til svendeprøven, som han naturligvis bestod. Og siden har han uddannet to lærlinge.

Karsten arbejder med stentøj, og har hele tiden forsøgt at 'spotte' tidens trends og kundernes krav. Han har altid lavet almindelige brugsting, men sideløbende med det, har han også haft stor succes med sine lamper, og de sidste år er det desuden blevet til mange stykker vandkunst.

Han har butik sammen med værkstedet, og har også i mange år været med på Formland Messen i Herning, hvor han har solgt til butikker i Danmark, Norge, Sverige, Tyskland og Schweiz.

Når Karsten vælger at stoppe nu, skyldes det to ting: For det første at han med sine 62 år har alderen til at gå på efterløn. Og for det andet synes han, det er blevet svært at få det til at løbe rundt økonomisk - man kan ikke længere tjene en anstændig løn ved at lave keramik.

Karsten har sat værkstedet og butikken til salg, og skal bl.a. af med sin store gasovn på 1,2 kubikmeter. Han har ingen store planer for sin pensionisttilværelse, men vil indrette sig med en drejeskive og en lille ovn derhjemme. Og håber, at få mulighed for at eksperimentere og lege med nogle af alle de ting der aldrig har været tid til på værkstedet. For som han siger: "Leret kan man jo ikke bare slippe, efter så mange år i faget"

Vi i bestyrelsen ønsker Karsten held og lykke med det nye liv, og håber stadig at se ham til foreningens arrangementer.

NYT MEDLEM

Et af de nye medlemmer i foreningen, som vi jo har lovet at skrive portrætter af han ad vejen, er Bjarne Puggaard. Han er årgang '58, opvokset på Lolland og har en baggrund som landmand. Han stiftede først bekendtskab med keramikken mens han sidst i '80erne arbejdede på en gård i Præstø. Her begyndte han at gå på aftenskole hos Hans Jørgen Knudsen fra det gamle Røde Led Pottemagerværksted.

I 1990 kom han i lære hos Kurt Olsen i Abbenæs. Han var i den sidste årgang, der blev udlært efter de gamle mesterlæreregler og tog svendeprøven i november '94.

Efter svendeprøven blev han i Abbenæs et par år mere, men kunne fra 1. januar '97 begynde på en fuldtidsstilling hos Kähler i Næstved. Bjarne er stadigvæk tilknyttet Kähler som drejer, men har i mellemtiden også fået sit eget.

Han startede i lejede lokaler i Nykøbing Sjælland, men købte endelig i september '98 den nedlagte landejendom hvor han bor nu. Han arbejder hos Kähler tre dage om ugen og resten af tiden hjemme på Bjergstedvej 32 i Snertinge.

Bjarne laver mest brugsting i stentøj, men har også en lille lertøjsproduktion. Han sælger hjemmefra og til nogle enkelte større kunder som fx Middelaldercentret i Sundby, samt har sine ting i kommission forskellige steder.

Deltagere i de nordiske drejemesterskaber i Lidköping, Sverige, vil kunne huske Bjarne. Der er ca 25 til 30 deltagere i herreklassen, som han har vundet 8 gange. Faktisk vandt han første gang mens han endnu var i lære. Han har også drejet for Tommerup Teglværk og blev sidste år headhuntet til at dreje i Högarnäs i Sverige. Her driver fabrikken en museumsafdeling med det gamle saltglaserede stentøj. Turisterne kan komme ind og se det arbejdende værksted og produkterne brændes i en 60 kubikmeter stor salt-ovn.

Sidste år var Bjarne involveret i en udstilling på Museum for Samtidskunst i Roskilde. Kunstneren Michael Kirkegård skulle bruge 120 store kolber i blåer (højde 50cm) til en udstilling om sine oplevelser i Tibet. Udstillingen hed 'Exile 5 point zone' og i hver af Bjarnes kolber blev der monteret en lille højttaler, der spillede tibetansk musik.

DANMARKS KERAMIKMUSEUM

Grimmerhus

Den 1. december 2002 var der fernisering på Mexico-udstillingen, som viser værker af de 10 anerkendte mexicanske keramikere: Gustavo Perez, Gerardo Azcunaga, Gerda Gruber, Rosario Guillermo, Miriam Medrez, Katrin Schikora, Paloma Torres, Adan Paredes, Arturo Avedano og Alberto Diaz de Cossio. Samtidig vises der traditionel mexicansk folkløse-keramik, som er karakteristisk med de mange farver og figurer som engle, djævløse og frodige kvinder. Udstillingen kan ses indtil den 23. februar.

Den 2. marts er der fernisering på to nye udstillinger. Det er "Kinesisk keramik i dag", som er et samarbejde med Musee Ariana i Geneve. Der vises værker af 17 keramikere, som alle er uddannet på kinesiske kunsthøjskoler og universiteter.

Den anden udstilling er "Netværk Europa 2002". Det er værker der er lavet på et seminar på Guldagergård for nyuddannede, europæiske keramikere. Der vises værker af Jonathan Keep, Kate Ablitt, Fiona Wilshire, Bethan Jones, Mia de Vos, Anna-Carin Dahl, Lise Damsager Hansen, Tina Uhrskov, Signe Schjøth og Christin Johansson.

"Kinesisk Keramik I dag" kan ses frem til den 27. april, mens "Netværk Europa 2002" vises helt frem til den 1. juni.

Skoletjenesten

Skoletjenesten "Ler Med Mer" på Grimmerhus åbnede den 25. september 2002 med en flot fest, hvor Middelfarts skolebørn var inviteret til sodavand og kagemand. Borgmester Steen Dahlstrøm klippede snoren, og der var et flot fremmøde af pressefolk både fra aviser og TV.

Og skoletjenesten er blevet en stor succes! Den første klasse kom den 10. oktober, og siden har der været næsten 400 elever fordelt på 45 hold til undervisning i skolestuen. Børnene starter med at se museets udstillinger, hvorefter Mette Genz underviser dem på værkstedet. Klasserne har på forhånd valgt et tema, så de enten modellerer små dyr, laver krus i pølseteknik, laver æsker i pladeteknik eller laver relieffer. Det er der efterhånden kommet rigtig mange flotte ting ud af, som vi håber at kunne lave en børneudstilling med på et

tidspunkt. Samtidig har det også givet en masse liv på museet, og det nyder vi!

HJEMMESIDEN

Driften af vores fælles hjemmeside har desværre været lidt ustabil her på det sidste. Fra nogle computere har der været adgang, men ikke fra alle. Det har beroet på en teknisk fejl hos TDC, som nu endelig skulle være ordnet. Vi beklager!

Der er en hel del medlemmer, som endnu ikke har udnyttet, at de kan få deres egen præsentation på vores fælles hjemmeside. Send noget billedmateriale og lidt information til bestyrelsen, så skal vi nok sørge for at det bliver sendt videre. Der er, som før nævnt, to tidspunkter om året, hvor hjemmesiden bliver opdateret.

Har man selv kontakt med en kunde, der ikke lige finder hvad hun søger, er det da en god idé at sende vedkommende på nettet og finde en kollega i stedet for.

Jo flere af os der er repræsenteret med billeder af deres ting, jo bedre et billede giver vi af pottemagerhåndværket i Danmark som helhed. Så derfor: Tøv ikke! Kom med på hjemmesiden og bliv synlig!

Har man selv en hjemmeside i forvejen, er det muligt at lægge et link. En anden idé er, at lægge et link ind på hjemmesiden hos det lokale turistbureau. Turistbranchen bruger nettet mere og mere, og hvis man bliver nævnt som udflugtsmål uden fx selv at have en hjemmeside, er det da oplagt at bruge pottemagerens.

TEMA

Raku

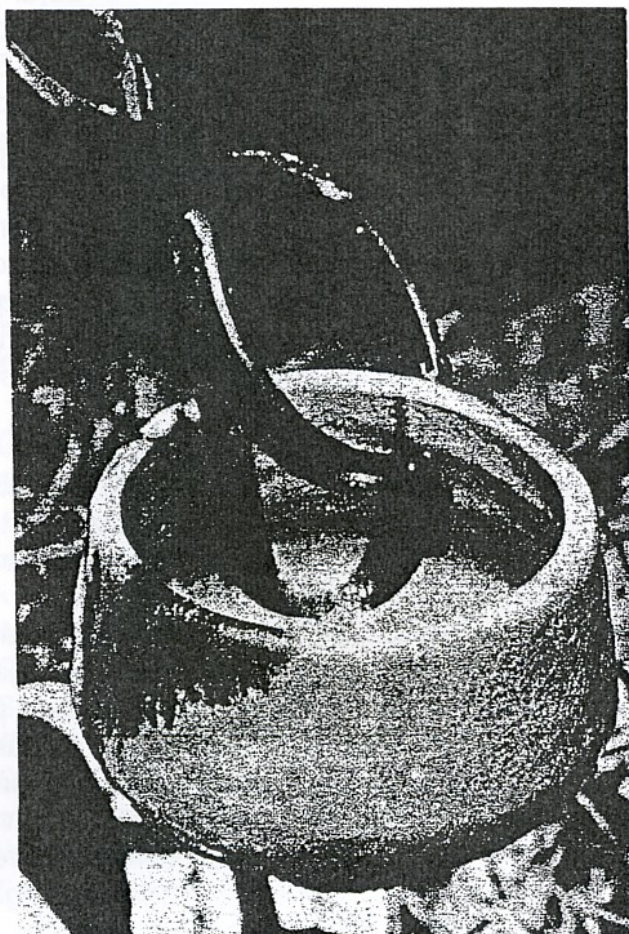
Raku teknikken stammer oprindelig fra Korea og kom til Japan i 1500-tallet. Den koreanske teglmager Chojiro bragte den til Kyoto, hvor hans efterkommere stadig laver Raku. Det var Bernhard Leach, der havde teknikken med sig til Europa fra sine ophold i Japan.

Raku teknik blev anvendt ved fremstilling af drikkeskåle til de berømte, japanske teceremonier. Bernhard Leach fortæller, hvordan han selv stiftede bekendtskab med teknikken netop ved en teceremoni:

"I 1911, to år efter jeg var vendt tilbage til Østen, blev jeg inviteret til en slags havefest i huset hos en kunstelsker i Tokyo. Mellem tyve og tredive malere, skuespillere, forfattere mm samledes på gulvet i et stort te-rum. Der lå pensler og farvebøtter parat, og snart kom en mængde uglaserede potter ind. Vi blev opfordret til at skrive eller male på dem. Næsten hver dannet Japaner kan bruge en pensel så godt, at han har en flydende, levende skrift, som er af stor skønhed for vore vestlige øjne. Og en stor del af de dannede kan male. Jeg fik at vide, at om en time ville disse kar blive glaseret og bagefter brændt i en lille, bærbar ovn, som en mand allerede var ved at forvarme med trækul i haven bagved verandaen. Jeg prøvede efter bedste evne at håndtere de for mig uvante farver og lange pensler, indtil mine to kar blev taget fra mig. Man dyppede dem i en spand flødeagtig, hvid blyglasur og stillede dem sammen med de andre oven på ovnen, for at tørre og varme dem i nogle minutter. Bagefter blev de forsigtigt sat ind i ovnkammeret med en lang tang. Selv om der allerede herskede en mørkerød glød derinde, sprang

potterne ikke. Der blev lagt et chamotte låg på ovnen og pottemageren fyrede op så gnisterne føg. I løbet af ca. en halv time blev kammeret lysende rødt og gennem kighullet kunne vi se, hvordan glasuren på vores potter smeltede og skinnede. Chamottelåget blev fjernet, de glødende ting taget ud en efter en og sat på fliser. Mens gløden svandt lidt efter lidt, fremtrådte de rigtige farver mere og mere. Samtidig dannedes et netagtigt mønster af sprækker i den afkølede glasur, ledsaget af skarpe kliklyde. Yderligere fem minutter gik, og vi kunne røre ved de kar, vi bare for en time siden havde malet. Denne oplevelse berørte mig dybt."

Bernhard Leach 'A Potter's Book'

Vi hører her om raku fremstilling uden reduktion. Den efterhånden meget udbredte fremgangsmåde, hvor de glødende genstande reduceres i brændbart materiale som savsmuld, halm, tørre blade eller makuleret papir, er først af nyere dato, udviklet af vestlige (amerikanske) keramikere og uden forankring i den oprindelige teceremoni.

Leach's fortælling tager ligeledes livet af den skrøne, at den krakelerede overflade i rakubrændt keramik kommer af, at tingene lægges i vand efter reduktionen. Ved en sådan behandling ville man tværtimod risikere at hele skærven revnede.

Grunden til at raku efterhånden er ensbetydende med reducerede varer må være, at den sorte skærv og de metallisk skinnende overflader der fremkommer ved reduktion, simpelthen er så flotte og populære, samt at fremgangsmåden med røg og ild er tilpas dramatisk.

Fremgangsmåden

For at kunne holde til de store, bratte temperaturskift, skal raku potterne laves af meget magert ler. Det skal typisk indeholde mellem 25 og 50% chamotte og er derfor mest egnet til rustikke potter af en vis tykkelse. De traditionelle teskåle var da også sjældent drejede, derimod ofte formet i hånden og asymmetriske.

Man kan dekorere krukkerne med begitning, ligesom Bernhard Leach, de bliver forglødet, glaseret og sat ned i den ca. 800 – 1000 grader varme ovn. Efter ca. 15 minutter er glasuren allerede smeltet og genstandene klar til at blive taget op og reduceret. Krukkerne tages ud af ovnen og sænkes ned i en tønde med brændbart materiale, som lukkes med et tæt låg for at sikre sig, at der ikke kommer ilt til glasuren. Efter ca. 15 minutter er processen afsluttet, genstanden kan tages op af tønden og kan nu gøres rent.

Litteratur

Vil man læse lidt om raku, kan vi anbefale en række bøger:

Rakubogen af Finn Lynggaard, J. Fr. Clausens Forlag.

Rakukeramik i Baghaven af Marianne Schultz, Forlaget Klematis.

Håndbog i studiekeramik af Claus Dumine Hansen, Kroghs Forlag

Om raku-glasurer

Ifølge Wolf E. Mattes (Tysk glasur-guru) i bogen 'Keramische Glasuren'.

" Raku-glasurer for SK 014a til 07a er enten rene bly- eller bly-bor, alkali-bor, eller bly-alkali-bor glasurer med en lav andel kvarts, kaolin og feldspat. (...) Raku-glasurer får for det meste deres særlige karakter først ved efterreduktion og vil derfor variere meget i resultatet. Gode resultater får man især af de glasurer der tilsættes kobberoxid, titan-(IV)-oxid, tinsten, antimon-(III)-oxid og krom-(VI)-oxid. Wismut-(III)-oxid og sølv-forbindelser kan føre til fine lystereffekter. (...) Glasurerne brændes for det meste 'efter syn', dvs man brænder så længe eller så højt indtil man kan se at glasurerne er smeltet tilstrækkeligt."

Hvorfor er raku så populær?

Har du brændt en raku potte i dag? Det er der mange der kan svare ja til, fordi teknikken efterhånden er utrolig udbredt.

Vi ser raku anvendt til undervisning, til kunst og til produktion – og det er jo sådan set de samme områder, hvor keramik i almindelighed er udbredt. Hvorfor har raku så en særstilling på alle tre felter?

Hvad angår undervisning ligger svaret først for: Processen er simpelthen ideel til at anskueliggøre, hvad der sker når ler bliver brændt. Den er tidsmæssigt overskuelig og indbyder af sig selv til at genstandene kan have ujævn skærv og overflade. Man opnår et flot resultat med en forholdsvis beskedne indsats.

Mange keramikere, pottemagere kunstnere og amatører laver unika ting i raku – alt fra krukker til dukker. Og det sjove er, at man altid får det solgt.

Spørger man sig selv, hvorfor det er sådan, er det vist – ligesom i undervisningen – fremstillingsmåden der giver svaret. En raku brændt genstand fortæller en historie af jord, luft, ild og vand, af skabelse og urkræfter, som er umiddelbart læselig også for den uindviede.

Uanset hvor professionelt genstanden er fremstillet, så vil krakeleringerne og den rustikke skærv altid lægge op til at associere 'håndlavet' – og dermed appellere til køberens drøm og romantiske forestilling om, at det kunne have været hende selv.

Det er selvfølgelig det man kan udnytte, også når man producerer serier i raku. Vores kollega Lene Hansen fra Flakkebjerg, som vil være underviser på generalforsamlingens raku – kursus, producerer selv store serier i raku til engros salg. Hun har tit spurgt sig selv, hvordan det kan være, at man frivilligt bruger en hel søndag eftermiddag i øsende regnvejrs på at brænde raku.

Svaret ligger igen i brændingen. Det er sjovt, fordi man ikke selv bestemmer, hvordan resultatet kommer til at se ud. Det er fantastisk, fordi reduktionsbrændingen giver så utrolig flotte farver. Det er lækkert, at man kan få resultatet at se næsten med det samme. Kort sagt: i

en raku brænding får man en hel masse foræret!

HORSENS JULEBY

Vi er to medlemmer af bestyrelsen, der i december 2002 stod på julemarkedet i Horsens med vores varer.

Det vil vi ikke gøre igen!

Selve julemarkedet var fint arrangeret, der var sikkert mange besøgende i forhold til byens størrelse, men det var ikke keramik de kom for at købe.

Vi har måttet erkende, at et udendørs marked ikke er den optimale ramme når folk skal beslutte sig for at købe de lidt dyrere julegaver. Der var for mange spontankøb af de billige småting og for få seriøse kunder.

GULDAGERGÅRD

Her er en liste over aktiviteter på Guldagergård i Skælskør de kommende måneder:

17.-22. februar: Ovnbrændt glas v. Torben Jørgensen. Alle dage 10-17. Pris 1700 kr.

21.-22. marts: Fotografi –enkle metoder v. fotograf Ole Akhøj. Begge dage 10-17. Pris 800 kr.

28. marts-6. april: Cross-draught brændefyret ovn. Medbring forglødede emner til brænding. Pris 500 kr. + brændingsudgifter.

For tilmelding og nærmere information kontakt Guldagergård på tlf. 58 19 00 16.

FØDEVAREDireKTORATet

Bestyrelsen har fået brev fra fødevare-direktoratet, hvori vi bliver bedt om at gøre vore medlemmer bekendt med, at der er udkommet en ny pjece med titlen 'Om keramik, glas og lignende til fødevarer'.

Kort fortalt gør pjecen opmærksom på, at hver producent eller forhandler af 'keramik, glas og lignende' der er beregnet til at komme i kontakt med fødevarer, er forpligtet til egenkontrol. Man har altså selv ansvar for, at ens ting "ikke afgiver stoffer, der kan være til skade for menneskers helbred eller kan forringe fødevarernes kvalitet".

Fødevaredirektoratet vil stadig komme og udtage prøver. Overholder man ikke fødevarelovgivningen, kan man risikere en 'administrativ bøde'. Man får også en bøde hvis man undlader at anmelde, at man producerer eller forhandler keramik eller glas til fødevarer. Der gøres desuden opmærksom på, at prydgensstande, der ikke er beregnet til fødevarer, skal mærkes.

Er nogen interesseret i at læse sådan en pjece, har formanden en stak liggende. Ellers kan den findes på hjemmesiden www.foedevaredirektoratet.dk i Publikationer/om-foldere.

DEADLINE

Sidste frist for indslag, påfund, breve, annonceringer osv. til næste nummer af Danske Pottemagere er den 1. Maj 2003.

De sendes, eller ringes til Meike Diederichsen, Lisbeth Kring eller Jens Christian Ørting.

